

contact between linguistic and extra linguistic factors in movie discourse, giving the dominance to the latter ones in an attempt to define this concept from the point of view of translation theory and practice. The film as opposed to the movie text covers innumerable quantity of both verbal and non-verbal components, while the movie text is mostly concentrated on language and considers the speech elements: intonation and pauses to be secondary. The movie dialog in its turn is based on oral- and written-verbal film components alike and reveals characteristics of general text and specific text categories. The article highlights controversial aspects which further research and detailed elaboration result in improvement of the movie translations level in Ukraine, the development of Ukrainian science and culture.

Key words: movie translation, movie text, movie dialog, movie discourse.

Стаття надійшла до редакції 03.02.2013 р.

Прийнято до друку 30.05.2013 р.

Рецензент – к. філол. н., доц. Сидоренко С. І.

811.112.5/81'373.217(23)

М. В. Родюк

**ДІЄПРИКМЕТНИК В ГЕРМАНСЬКИХ МОВАХ
(на матеріалі англійської, німецької та нідерландської мов)**

Дієприкметники з давніх часів цікавили лінгвістів. Це пов'язано з загальною проблемою поділу лексики на частини мови. Платон і Аристотель першими звернули увагу на неоднорідність існуючих слів. Стоїки продовжили роботу в цьому напрямку, в результаті чого вже в період античності було виділено вісім частин мови, серед яких був і дієприкметник.

Проте, попри велику кількість праць і досліджень у цій галузі, до сих пір відсутнє єдине бачення щодо принципів виділення частин мови. Зокрема, це стосується проблеми належності дієприкметника до певної частини мови. Традиційна наукова класифікація може керуватися понятійними, синтаксичними, або морфологічними принципами. В залежності від того, який принцип покладено в основу класифікації, дієприкметники відносять до класу дієслів або прикметників, чи вбачають в них гетерогенні утворення, які об'єднують в собі ознаки як дієслів, так і прикметників. На останнє вказує і сам термін: в українській мові дані слова називаються «дієприкметниками», в англійській і російській — відповідно «participles» і «причастия», назви, які вказують на віднесеність даних термінів до двох різних частин мови. Відсутність єдиного погляду на проблему частиномовної належності дієприкметника

пояснює її актуальність і вказує на необхідність поглибленого вивчення даного явища. Частиномовна належність дієприкметника і по цей час викликає дискусії в лінгвістичній літературі. Досить широкого висвітлення вона набула в англomовних і німецькомовних наукових працях. Нідерландська лінгвістика певною мірою відображає різноманіття підходів до вивчення дієприкметників, яке спостерігається в зарубіжній науковій літературі, однак, у зв'язку з особливостями нідерландської мови, вона розглядає дієприкметники під іншим кутом зору.

Метою нашого дослідження є виявлення особливостей функціонування дієприкметників в сучасній нідерландській мові.

Матеріалом стали дієприкметники теперішнього і минулого часу, вибрані з англomовних, німецькомовних та нідерландськомовних публіцистичних текстів останніх десятиліть.

Термін «дієприкметник» ввели ще представники школи стоїків у 3 ст. до н.е., підкреслюючи той факт, що він поєднує у собі як дієслівні, так і прикметникові ознаки, тобто, може належити до двох різних частин мови. Саме тому йому і була дана назва, яка українською мовою перекладається як «приймаю участь», що римські граматисти переклали як «participium». У нідерландській мові використовується, в залежності від видання, або латинський термін «participium», або його нідерландська калька «deelwoord».

Одним з перших в нідерландській лінгвістиці дієприкметники почав досліджувати Ламберт тен Кате. В своїй роботі «Aenleiding tot de kennisse van het verhevene deel der Nederduitsche sprake» 1723 р. він вказує на ряд особливостей дієприкметника, називаючи його «adjectivum verbale» [1, с. 323], підкреслюючи одночасно його походження від дієслова і особливості функціонування у якості прикметника.

Німецький вчений початку ХХ ст. Л. Стіттерлін, який розвивав історичний підхід до вивчення дієприкметників в німецькій мові, відносить їх разом з інфінітивами до іменних частин мови. Цей вибір вченого пояснюється тим, що дієприкметники можуть відмінюватися за відмінками, родами і числами [2, с. 104].

На такі ж особливості походження і вживання дієприкметників вказує інший відомий нідерландській лінгвіст ХІХ ст., Віллем Герард Бріл. Досліджуючи дієприкметники і інфінітиви, він писав: «Інфінітив і дієприкметник — це іменник і прикметник, які, на відміну від інших дієслівних за походженням іменників і прикметників, ще знаходяться в процесі відокремлення від дієслова» [3, с. 245].

Слід, однак, зазначити, що в сучасній германістиці переважає погляд на дієприкметник як форму дієслова: більшість як німецьких, так і нідерландських вчених розглядають дієприкметники як нефінітну форму, що входить до класу «дієслово». Це О. Бегагель, В. Вільманс, Г. Пауль, П. Айзенберг, Г. Хельбіг та Й. Буша, О. І. Москальская, В. Г. Адмони, О. І. Шендельс, П. Вейланд [4, с. 132], Л. А. те Вінкел [5, с. 5].

Водночас, такі вчені, як Якоб ван Леннеп [6, с. 110], Петра Слейман [7, с. 1573]. вказують на те, що дієприкметник являє собою атрибутивну форму дієслова, яка поєднує ознаки як дієслова, так і прикметника.

Як видно із вищенаведених поглядів на проблему частиномовної належності дієприкметника, його визначення ґрунтуються на основі протиставлення дієслова і прикметника як різних лексичних класів. В залежності від того, які особливості дієприкметника видаються головними з точки зору тих або інших дослідників, — дієслівні або прикметникові, дієприкметники відносять до відповідного класу – класу дієслів, або класу прикметників.

Проблема частиномовної належності актуальна не тільки для нідерландської лінгвістики, але й для германістики в цілому, зокрема для вивчення англійської і німецької мов. Але функціонування дієприкметника в нідерландській мові відзначається суттєвою специфікою.

Так, в англійській мові форма дієприкметника теперішнього часу співпадає з формою герундія і, на відміну від німецької і нідерландської, в поєднанні з допоміжним дієсловом «to be» в більшості випадків позначає тривалість дії, що демонструє наступний приклад:

(1) Today's totally surprising news that **is shocking** us to our very core is the revelation that Nintendo intends making more Mario games.

В нідерландській і німецькій мовах дієприкметник теперішнього часу утворюється від дієслова за допомогою іншого суфікса і в предикативній позиції практично не використовується. В свою чергу, нідерландська мова відрізняється від німецької тим, що дієприкметник теперішнього часу використовується в ній передусім як означення іменника:

(2) **Lezende** tieners krijgen later betere baan. *Reading teenagers get better jobs.*

В німецькій же мові дієприкметник теперішнього часу широко використовується і в дієприкметникових зворотах, як наприклад:

(3) *An Prinzipientreue **appellierend**, schilderte der Lehrer unter anderem Gleichnisse, um fundamentalistisch motivierte Gewalt zu legitimieren.*

Що стосується дієприкметника минулого часу, то його вживання в нідерландській мові також відрізняється від англійської і німецької мов.

(4) Wij **zijn** gisteren **getrouwd**, en hebben een super geweldige dag gehad! *We married yesterday and had a wonderful day;*

(5) Zij kwam uit een groot gezin uit Hoogkaspel en ze **zijn getrouwd** door de toenmalige burgemeester Schakel. *She came from a large family from Hoogkaspel and they were married by the mayor Schakel;*

(6) Hij en Gloria **zijn getrouwd** sinds 1968. *He and Gloria are married since 1968.*

Речення (4), (5), (6) можна скороти до наступного прикладу:
(7) Wij/Zij **zijn getrouwd**. *Then are married.*

Приклад (7) в такій його формі на дає нам чіткого розуміння, яку саме функцію, прикметника або дієслова, виконує в ньому дієприкметник «getrouwd», і тільки спираючись на приклади (4), (5), (6), можна з'ясувати, що в нідерландській мові дієприкметник «getrouwd» може інтерпретуватися, як частина аналітичної перфектної форми дієслова активного (приклад (4) або пасивного стану (приклад (5)) або як прикметник, що стоїть після дієслова-зв'язки (приклад (6)). В англійській і німецькій мовах така множинність інтерпретацій в даному випадку неможлива. Як видно із прикладів (4a) і (5a) дієприкметник або взагалі не використовується, або при ньому вживається інше допоміжне дієслово, яке виключає можливість його прикметникового тлумачення:

(4a) Apparently **they married** yesterday in a private ceremony with no fanfare;

Stephany und Frank Tortugaf **haben** gestern **geheiratet**. *Stephany and Frank Tortugaf married yesterday*;

Olga und Detlef Mastel **haben sich** gestern **getraut**. *Olga und Detlef Mastel married yesterday*.

(5a) Scott Bennett and Brooke Follenius **were married** by Judge Jim Ketchum on the grounds of the Amagansett American Legion on June 16;

Wir **wurden** von Vikar Anton Hopp, den ich aus meiner Lehrzeit in Arbon her kannte, **getraut**. *We were married by the vicar Anton Hopp, whom I knew since my university years in Arbon*.

Що стосується прикладу (6), то в англійській і німецькій мовах також використовується дієслово-зв'язка «to be», але при цьому в німецькій мові буде використовуватися дієслово «verheiraten», а не «heiraten» або «trauen».

(6a) Kim Jong Un **is married**, North Korea confirms;

Karam und Kartari Chand **sind** 86 Jahre miteinander **verheiratet**. *Karam and Kartari Chand are married for 86 years*.

Вищенаведені приклади засвідчують те, що нідерландська мова, в порівнянні з двома іншими найбільш близькими до неї германськими мовами, а саме: німецькою і англійською – має ряд особливостей, що стосуються функціонування дієприкметників, які потребують поглибленого вивчення. Так, видається перспективним в подальшому визначити структурні властивості дієприкметників теперішнього і минулого часу в кореляції з їх використанням як в ролі дієслова, так і в ролі прикметника та дослідити функціонально-семантичні властивості вживання дієприкметників з урахуванням їх походження від дієслів різних структурно-семантичних класів.

Список використаної літератури

- 1. Lennep van J.** De vermakelijke spraakkunst / J. Lennep van – Den Haag: Nijgh & Van Ditmar, 1985. – 211 s.
- 2. Stitterlin L.** Die deutsche Sprache der Gegenwart / L. Stitterlin – Leipzig: Voigthlander, 1923. – 451 s.
- 3. Brill W. G.** Brief aan dr. L.A. te Winkel over de definitie van het

werkwoord / W. G. Brill // De Taalgids. – 1860. – № 2. – S. 244 – 256. **4. Weiland P.** Nederduitsche spraakkunst / P. Weiland – Amsterdam: Johannes Allart, 1805. – 328 s. **5. Winkel te L.A.** Antwoord aan Prof. W. G. Brill op zijnen brief over de definitie van het werkwoord / L. A. Te Winkel // De Taalgids. – 1861. – № 3. – S. 1 – 9. **6. Lennep van J.** De vermakelijke spraakkunst / J. van Lennep – Den Haag : Nijgh & Van Ditmar, 1985. – 211 s. **7. Sleeman P.** Verbal and adjectival participles: Position and internal structure / P. Sleeman // Lingua. – 2011. – № 10. – S. 1569 – 1587.;

Родюк М. В. Дієприкметник в германських мовах (на матеріалі англійської, німецької та нідерландської мов)

В статті йдеться про особливості вживання дієприкметників в нідерландській мові в порівнянні з англійською і німецькою. Незважаючи на спорідненість нідерландської мови з двома іншими германськими мовами, вона характеризується властивими тільки їй граматичними особливостями. Серед іншого, це проявляється у використанні дієприкметників теперішнього і минулого часу в предикативній і атрибутивній позиціях. В статті також надається інформація стосовно різних підходів до вивчення дієприкметників в сучасній германістиці.

Ключові слова: дієприкметник, нідерландська, дієслово, прикметник.

Родюк М. В. Причастие в германских языках (на материале английского, немецкого и нидерландского языков)

В статье речь идет об особенностях употребления причастий в нидерландском языке в сравнении с английским и немецким. Несмотря на языковое родство между нидерландским и двумя другими германскими языками, нидерландский демонстрирует свойственные только ему грамматические особенности. Среди прочего, это проявляется в использовании причастий настоящего и прошедшего времени в предикативной и атрибутивной позициях. В статье также предоставляется информация о различных подходах к изучению причастий в современной германистике.

Ключевые слова: причастие, нидерландский, глагол, прилагательное.

Rodyuk M. V. Use of Participles in English, German and Dutch

The article deals with the participles' use in Dutch that display features which are not to be found in German and English. Just like in English and German there are two forms of participles in Dutch: present and past. Unlike present participles in English Dutch present participles are rarely used in a predicative position and, when used attributively, display adjectival inflection, unknown in English. When they are used predicatively they don't form the continuous tense in Dutch while in English it is clearly the case. Unlike German present participles which can be used independently, Dutch present

participles are confined to an attributive position. The use of past participles also differs from English and German. Dutch past participles can be used either as a part of analytical active and passive verb forms or may act as adjectives. In all these cases Dutch past participles may use the verb «to be» which can be seen in some cases as a copula and sometimes as an auxiliary. Besides the description of the peculiarities of the use of the participles in Dutch the article also provides information on different approaches on the problem of participles in Germanic languages.

Key words: participle, Dutch, verb, adjective.

Стаття надійшла до редакції 31.01.2013 р.

Прийнято до друку 30.05.2013 р.

Рецензент – д. філол. н., проф. Радзівська Т. В.

УДК 81'373

В. В. Роман

КОНТЕКСТУАЛЬНОЕ ЗНАЧЕНИЕ ЛЕКСИЧЕСКИХ ЗАИМСТВОВАНИЙ

Основные социальные изменения оказали немаловажное влияние на современную языковую ситуацию и существенно отразились в активной динамичности языковой системы. Как известно, к влиянию социальных факторов в наибольшей степени восприимчива лексическая система языка, являясь самым сложным уровнем, который постоянно совершенствуется и пополняется новыми языковыми единицами.

В конце XIX в. – начале XX в. теоретические и практические вопросы функционирования лексических заимствований исследовали Б. М. Ажнюк, А. Т. Аксенова, Л. М. Архипенко, А. А. Брагина, С. П. Гриценко, Г. В. Дружин, Ю. О. Жлуктенко, И. Н. Каминин, Л. П. Кислюк, Л. П. Крысин, И. В. Нечаева, У. Л. Мрозицкая, С. В. Семчинский, А. А. Стишов и др.

В работах упомянутых исследователей особое внимание посвящено процессу заимствования, в частности вопросу количественного и качественного обновления словаря языка. Эта проблема была освещена в монографиях и диссертационных исследованиях А. А. Брагиной [1], Л. П. Крысина [2], Л. П. Кислюк [3]; вопрос адаптации иноязычных лексем был исследован в трудах Л. П. Крысина [2], Л. М. Архипенко [4], И. В. Нечаевой [5]; изменениям в лексико-семантической системе языка были посвящены работы Г. В. Дружина [6], И. Н. Каминина [7], Л. П. Кислюк [3], У. Л. Мрозицкой [8], А. А. Стишова [9] проблема описания закономерностей функционирования заимствований в условиях